

Силабус курсу

«Ораторське мистецтво»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань «Право»

Спеціальність «Право»

Освітньо-професійна програма «Право»

Дні занять:

Консультації:

Рік навчання: II, семестр: IV

Кількість кредитів: 5. Мова викладання: українська

Керівник курсу

к. і. н., доцент кафедри теорії та історії
держави і права

Ухач Василь Зіновійович

Контактна інформація v.ukhach@ukr.net +380669031123

Опис дисципліни

«Ораторське мистецтво» є однією із основних дисциплін в системі підготовки правників у вищих навчальних закладах, *даніні багатомістовій традиції класичної європейської правничої освіти. Судове (юридичне) красномовство* – це ораторські виступи учасників судочинства в процесі розгляду кримінальних, цивільних чи адміністративних справ. Сучасний суд – це складна процедура, в якому чітко розподілено ролі: прокурор, адвокат, свідки, тому кожне слово тут має бути вагомим і точним, особливо в суді першої інстанції, важливою складовою якого є *дебати*.

По завершенню вивчення дисципліни «Ораторське мистецтво» студенти повинні *уміти*: аналізувати та оцінювати усні виступи (знати критерії оцінки усної промови); *набути*: а) *мисленнєві уміння* (креативні, логічні якості мислення): 1) вільно, точно, зрозуміло та обґрунтовано виражати розмовною і професійною мовою правову теорію і практику; 2) вести бесіди на правові та інші теми, набір яких становить коло загальної і професійної компетентності культурної людини – сучасного фахівця; 3) ефективно брати участь у судових дебатах, ясно і лаконічно в літературній формі висловлювати власні думки у чітко регламентованому виступі; 4) брати участь у дискусіях і спорах з дотриманням логічних законів і етико-психологічних правил; доказово обстоювати свої погляди; б) *мовленнєві уміння* (техніку та якість мовлення, мовленнєва виразність); в) *комунікативні уміння* (інтерактивні, емоційно-експресивні, комунікативні).

Структура курсу

Години (лек./ практ.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 2	1. <i>Ораторське мистецтво</i> (риторика) як наука і мистецтво.	Знати предмет, мету, завдання, функції та концепцію навчального курсу. Розуміти основні етапи розвитку, види (жанри) ораторського мистецтва. Аналізувати місце судового ораторського мистецтва у підготовці майбутнього правника.	Питання, тести
2 / 2	2. Становлення, етапи розвитку та особливості світового та вітчизняного судового красномовства.	Аналізувати витоки та особливості давньогрецької риторики, розвиток демократичних засад як необхідної умова виникнення та розвитку ораторського мистецтва. Знати внесок в розвиток давньогрецької риторики Сократа, Платона, Арістотеля, Горгія, Лісія, Коракса, Демосфена, Ісократів. Розуміти специфіку трансформації давньогрецької культури в давньоримську, розвиток судового ораторського мистецтва. Роль Цицерона в становленні та розвитку судового мистецтва. Усвідомлювати специфіку ораторського мистецтва в Середні віки, епоху Відродження, Нового часу. Знати процес формування, етапи та особливості розвитку вітчизняного ораторського мистецтва. Характеризувати ґенезу мистецтва красномовства на різних етапах українського державотворення.	Кейси, Тести, питання
4 / 4	3-4. Закони класичної риторики (риторичний канон) – основа ораторського мистецтва правника: інвенція, диспозиція, елокуція, меморія та акція.	Розуміти системність риторики, риторичну формулу. Сутність і зміст риторичних законів як системи. Знати етапи риторичної діяльності та структуру діяльності оратора. Характеризувати риторичний канон (класичні закони риторики): інтенція, диспозиція, елокуція, меморія, акція. Вміти планувати й прогнозувати ораторську діяльність.	Тести, питання, кейси
2 / 2	5. Судова промова: практичні аспекти.	Знати законодавчі та правові засади здійснення промов у суді. Види, засади та функції судових промов. Характеризувати етапи та структура підготовки, збирання та аналіз матеріалів, їх систематизацію. Вміти підготувати судову промову та тези, визначати ключові моменти промови та особливості спілкування із судовою аудиторією.	Кейси, Тести, питання
4 / 4	6-7. Дебати: сутність, техніка, особливості. Судові дебати: підготовка, техніка,	Знати відмінність судового мовлення від інших видів публічного мовлення. Розуміти суть, зміст та структуру судових дебатів. Характеризувати етапи підготовки оратора до виступів у судових дебатах: досудовий; під	Кейси, тести, питання

	культура та етика.	час судового слідства; кінцевий (завершальний). Оволодіти технікою судових дебатів. Культура й етика судових дебатів. Знати вимоги до етичного поведження оратора в судових дебатах.	
2 / 2	8. Мистецтво доведення у змагальному судовому процесі	Доведення як ключовий фактор у судовій практиці. Знати мета, елементи предмету доведення в суді. Характеризувати класифікація доказів: особисті й речові, обвинувальні й виправдовувальні, первинні і похідні, прямі та непрямі. Питання вдалого розподілу доказів («ораторське поширення» як «душа переконання»). Розуміти логічні основи переконливості судового мовлення та психолого-риторичні аспекти переконання.	Тести, питання
2 / 2	9. Полеміка в діяльності юриста. Роль та значення полеміки в судовому слідстві.	Розуміти полемічний початок судового допиту. Знати основні принципи судового розгляду – безпосередність, усність і безперервність. Види судового допиту (основний, повторний, додатковий) та методи проведення допиту (прямий, перехресний, шаховий). Характеризувати риторичну стратегію допиту обвинуваченого, свідків, потерпілих, експерта.	Тести, питання, кейси
4 / 4	10-11. Обвинувальна промова прокурора: підготовка, композиція.	Характеризувати зміст та побудова обвинувальної промови, структуру та основні критерії вимог до промови прокурора. Знати структуру плану обвинувальної промови.	Кейси питання, тести
4 / 4	12-13. Захисна промова адвоката: етапи підготовки, структура виступу	Характеризувати зміст та побудова захисної промови. її структуру та основні критерії вимог до промови захисника. Знати структурні елементи плану захисної промови.	Кейси, тести
2 / 2	14. Ділове красномовство правника. Техніка переговорів.	Загальна характеристика переговорного процесу. Психологічні складові спілкування на переговорах. Техніка ведення переговорів. Основні методи переговорного процесу. Особливості ведення переговорів.	Кейси, тести

Літературні джерела

1. Александров Д. О., Кондратьев Я. Ю. *Психологічне забезпечення переговорної діяльності. Частина III. Навч.-метод. посібн.* Київ: НАВСУ, 2020. 124 с.
2. Білоусова Т.П. *Риторика: навчально-методичний посібник.* Кам'янець-Подільський: О. А. Буйницький, 2016. 252 с.
3. Гаєвий В. Ф. *Промова прокурора в судових дебатах: лекція.* Київ: Національна академія прокуратури України, 2013. 32 с.
4. Гірник А. *Як досягти успіху в переговорах.* Хмельницький, 2018. 125 с.
5. Гриценко Т. Б. *Риторика: Навчальний посібник.* Київ: НАУ, 2016. 186..
6. *Ефективність публічних дебатів та переговорів.* URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/courses/efektyvnist-publichnykh-debativ-ta-perehovoriv>.
7. *Дебати: Навч. посіб.* Метод. реком. щодо ведення дебатів. Київ: А.П.Н., 2017. 102 с.
8. Єлісовенко Ю. П. *Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення: навчальний посібник.* Київ: Атіка, 2018. 202 с.
9. Колотілова Н. А. *Риторика.* Навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2007. 231 с.
10. Козьяков І. Морально-етичні засади судової промови прокурора. *Науковий часопис академії прокуратури України.* 2017. № 2. С. 94-101.
11. Каньоса П. С. *Риторика: навчальний посібник.* Кам'янець-Подільськ: Д. Г. Зволейко, 2011. 207 с.
12. Канарська М. *Тактика ведення ділових переговорів: від протистояння до співпраці.* URL: <http://www.ukrpersonal.com.ua>.
13. *Конфлікти у публічній політиці та управлінні : навч. посіб. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник ; за заг. ред. С. О. Телешуна, д. політ. н., проф. Київ : НАДУ, 2012. 112 с.*
14. Маложон О. І. Судове красномовство: навички оратора. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* 2018. № 1. С. 19-22.
15. Мацько Л. І., Мацько О. М. *Риторика: Навч. посіб.* 2-ге вид., стер. Київ: Вища школа, 2006. 311 с.
16. *Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни "Тренінг організації ведення переговорів" для студентів спеціальності 7.040201 "Соціологія" / Редькіна Г.М. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2006 р. 41 с.*
17. Медвідь А. М., Медвідь Ф. М. *Ораторське мистецтво правників: Навчальний посібник.* Київ: Міленіум, 2005. 336 с.
18. Молдован В. *Судова риторика.* Київ: Кондор, 2005.
19. Молдован В., Кошавець Р. *Юридичний практикум: кримінальний процес, судова риторика.* Навч. посібн. К.: ЦУЛ, 2008. 158 с.
20. Олійник О., Молдаван В. *Юридична риторика. Теорія і практика. Навч. посіб.* Київ: Кондор, 2009.
21. Олійник О. Б. *Прокурорська риторика: Підручник.* Київ: Алеути, 2008. 304 с.
22. Олійник О. *Правова риторика: Навч. посіб.* Київ: Кондор, 2010. 66 с.
23. Олійник О. Б. *Ораторське мистецтво юриста: теорія і практика: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл.* Київ: Кондор, 2010. 210 с.
24. Олійник О. Б. *Мистецтво судових дебатів: навч. посіб.* Київ: Кондор, 2010. 258 с.
25. *Ораторське мистецтво: підручник.* За ред. М. П. Требіна і Г. П. Клімова. Харків: Право, 2013. 208 с.
26. *Риторика: теоретичні та практичні аспекти комунікації: монографія / [редакційна колегія:*

В.М. Вандишев, Я.З. Ліханський, О.С. Переломова; відповідальний редактор В.М. Вандишев]. Суми: Сумський державний університет, 2021. 110 с.

27. Сагач Г. М. Словник основних термінів та понять: [Навч. посіб.]. Київ: МАУП, 2018. 280 с.

28. Teleshun S. Regionalism in Ukraine and its Role in the Ukrainian Politics / I. S. Khmelko, E. Semenova, S. Teleshun, A. Titarenko. *Journal of East European and Asian Studies*. 2011. Vol. 2. № 1 (February). SPECIAL ISSUE: Democratic Institutionalism. P. 93–108.

29. Teleshun S.A., Reiterovich I.V. The Role of Transitive Societies in the Global Elite Evolution: Experience of the Post-Soviet Countries / S.A. Teleshun, I.V. Reiterovich. VIII international Antiterrorism Forum "Xenophobia – virus of extremism and terrorism". Bratislava: Polycraficke centrum, 2014. 288 p. P. 246–253.

30. *Тренінг організації ведення переговорів: Консп. лекцій* / Укл.: С.С. Яремчук. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. 108 с.

31. Ухач В. З. *Публічні дебати та техніка переговорів. Навч. - метод. мат-ли для студ. спец. «Право»*. Тернопіль: Вектор, 2022. 83 с.

32. Ухач В. З. *Судова риторика (опорні конспекти лекцій)*. Навчальний посібник для студ. вищих навч. закл. Тернопіль: Вектор, 2011. 114 с.

33. Флемінг П. Р. *Успішне ведення переговорів*. Київ, 2000. 96 с.

34. Ясинюк М. М. *Судові дебати: право, психологія, риторика*: монографія. Київ: Алеута, 2014. 156 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** До модульної роботи допускаються студенти в яких не має академічної заборгованості. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування або ж для роботи з текстами судових промов.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбутись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-5) - завдання, тести, поняття (терміни)	30
Модуль 2 - РКР (теми 6-14) – завдання, тести, поняття (терміни)	30
Модуль 3 – підсумкова оцінка за поточне опитування, КПІЗ та розв'язування кейсів.	40

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом